

Чл. 5 – Възпроизвеждане с цел опазване и други услуги в публичен интерес

Всички видове библиотеки имат ангажименти по опазване на произведения в своите колекции. Националните библиотеки, подкрепени от законодателството за задължително депозиране, имат задължението да следят историята на културния живот на нацията, за да опазват произведенията и гарантират достъпа на потребителите до нашето културното наследство. Университетите също съхраняват академични издания, книги и списания, за да осигурят дългосрочен достъп до тези материали. Архивите, които често притежават непубликувани произведения, са от особен интерес, тъй като те притежават материали, които могат да предоставят уникален поглед към миналото. Обществените библиотеки, като част от ролята им в общността, съхраняват и опазват различни публикации и други документи, които се отнасят до регионалната история, култура и традиции. Изключителната важност на запазване на културното наследство е призната и в Дневния ден 2030 на ООН.

Работата на библиотеките по опазването на културното наследство получи значителен стимул с развитието на цифровите технологии. Този потенциал, обаче, ще остане нереализиран дотогава докато законодателството изостава. Съществуващият правопорядък например може да ограничи броя на копията, създадени за опазване (цифровизацията изисква многократно копиране), както и да внесе съмнения дали промяната на формата (от хартиен на цифров носител) е законна. Като се ограничи възможността институциите да цифровизират само свои материали, на практика се премахва възможността те да работят в мрежи, споделяйки (много често скъпите) оборудване и умения, необходими за тази дейност.

В допълнение, има голямо многообразие от други нетърговски услуги от публичен интерес, които са в сърцевината на библиотечната дейност, като например възпроизвеждане за целите на заемането или възпроизвеждане при уреждане на правата, които до момента не се покриват от действащото законодателство. Такива дейности не включват възможност съществуващите копия на произведенията да станат публични, а използването им е ограничено само за отговорното администриране на колекциите.

Нашето искане:

- Ясно да се посочи, че при извършването на действия по опазване на културното наследство библиотеките и другите институции в областта на културното наследство могат да работят в мрежи с партньорски организации, включително трансгранично.
- Ясно да се посочи, че дейността по опазване на културното наследство не може да бъде дерогирана от условията на лицензионни споразумения.
- Ясно да се посочи, че библиотеките и институциите в областта на културното наследство могат да осъществяват дейности по опазване по отношение и на

материали, които те притежават въз основа на заемане за дълъг период от време.

- Да се позволи цифровизацията на произведения за други нетърговски цели в публичен интерес.
- Да се осигури действието на тези условия за всички институции в областта на културното наследство, научни организации и образователни институции.

Какво предлага Комисията? Предложението на Комисията е необходима стъпка напред. То прави изключението задължително – всяка държава членка трябва да позволи на библиотеките и институциите в областта на културното наследство да предприемат действия по опазване на културното наследство като не засяга въпроса каква технология може да бъде свободно използвана. Това ще помогне да се предотврати възможността разпоредбата да стане неприложима при появата на нови методи за опазване на културното наследство.

Какво липсва от предложението? Директивата не отчита факта, че действията по цифровото опазване включват все повече работа в мрежи, в които организациите работят заедно за да опазят материали за други институции, които не притежават необходимите инфраструктура или умения, за да предприемат необходимите действия по опазване. Докато предварителните проекти на Директивата признават потенциала на работа в мрежи като средство да се намалят разходите по цифровизацията, от самия текст не става ясно, че това е възможно. Това ще бъде изключително важно за трансграничните мрежи, тъй като те вече могат и пресичат границите на отделните държави.

На второ място, макар да има разпоредба библиотеките и институциите в областта на културното наследство да търсят възможност за премахване на технологичните мерки за защита (ТМЗ), които биха им попречили да извършват дейности по опазване, няма нищо, което да попречи на носителите на авторски права да ограничат тази възможност в лицензионните споразумения.

На трето място, настоящият текст се отнася само за материали, които са „постоянна част“ от колекцията на библиотеките и институциите в областта на културното наследство. Тази разпоредба подлежи на тълкуване, защото може или не може да включва материали, които са част от дългосрочен заем. В допълнение, чрез препратката към институции в областта на културното наследство, на практика се изключват други организации в публичен интерес, като например научни организации или образователни институции.

Накрая, директивата не се отнася за други нетърговски дейности на библиотеките като част от основната им мисия в обществен интерес, като например каталогизацията, уреждане на авторски права, застраховането и др.